

Wrocław, dnia 5 września 2024 r.

mgr Malwina Kunaj - Koksztys
Katedra Prawa Karnego Wykonawczego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytetu Wrocławskiego

Streszczenie rozprawy doktorskiej

**pt. „Wykonywanie kary pozbawienia wolności
wobec skazanych za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego,
popelnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych”
napisanej pod kierunkiem dra hab. Adama Kwiecińskiego, prof. nadzw. UW**

Prezentowana praca ma na celu kompleksowe i interdyscyplinarne przedstawienie problematyki modelu postępowania ze skazanymi za przestępstwa ujęte w rozdziale XXV Kodeksu karnego, a to przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, ze szczególnym uwzględnieniem regulacji poświęconych sprawcom przestępstw z art. 197 – 203 Kodeksu karnego popełnionych w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

Dysertacja ta, podejmuje analizę prawną krajowych regulacji i przybliżenie rozwiązań legislacyjnych dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności wobec tytułowych skazanych, dotykając także materii postępowania postpenitencjarnego.

W analizie uwzględniono również rozwiązania dotyczące przymusowych oddziaływań specjalistycznych realizowanych w toku izolacji penitencjarnej, zwracając uwagę na zasadę humanitarnego traktowania sprawców, ich podmiotowość, a także w kontekście najnowszych zmian ustawowych.

W pracy zaprezentowano szereg regulacji dedykowanych tytułowej grupie skazanych, w tym m. in. regulacje obejmujące zasady wyłączenia zatarcia skazania (art. 106a Kodeksu karnego) oraz zaostrzenia granicy czasowej ustania karalności przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art. 101 §4 Kodeksu karnego).

Ponadto analizie poddano przepisy wykonawcze dedykowane tym sprawcom, w tym m. in.: art. 88 §3 pkt 3 Kodeksu karnego wykonawczego (wskazanie zakładu zamkniętego jako typu zakładu właściwego dla odbywania kary przez skazanych za przestępstwo określone w art. 197 – 203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych), art. 89 §3a Kodeksu karnego wykonawczego (dotyczące uzyskania uprzedniej zgody sędziego penitencjarnego w zakresie przeniesienia skazanego za przestępstwo z art. 197 – 203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, do innego niż zamknięty, typu zakładu karnego), art. 139 §6a Kodeksu karnego wykonawczego (odnoszącego się do konieczności uzyskania zgody sędziego penitencjarnego na przyznanie nagrody o charakterze wolnościowym, o której mowa w art. 138 §1 pkt 7 i 8 Kodeksu karnego wykonawczego), art. 151 §2 Kodeksu karnego wykonawczego (wyłączenia możliwości odroczenia kary skazanym z omawianej grupy sprawców), art. 159 §1 Kodeksu karnego wykonawczego (obligatoryjne oddanie pod dozór kuratora skazanego za przestępstwa z art. 197 - 203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych), art. 162 §1 Kodeksu karnego wykonawczego (nałożenie na sąd penitencjarny obowiązku zasięgnięcia opinii biegłych przed udzieleniem warunkowego zwolnienia skazanemu za przestępstwo z art. 197 - 203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych) czy art. 166 §2 Kodeksu karnego wykonawczego i art. 168a §3 Kodeksu karnego wykonawczego (nałożenie obowiązku, odpowiednio na sędziego

penitencjarnego lub dyrektora zakładu karnego, zawiadomienia jednostki Policji o zwolnieniu, ucieczce, wydaniu decyzji o udzieleniu przepustki lub czasowego zwolnienia z zakładu karnego).

Jednocześnie omówione zostały pozakodeksowe regulacje dotyczące tytułowej grupy skazanych wprowadzone jako systemowe rozwiązania do walki z przestępczością na tle seksualnym. Chodzi przede wszystkim o dwie ustawy: Ustawę z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (określającą szczególne środki ochrony przeciwdziałające zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym) oraz Ustawę z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (określającą zasady stosowania nadzoru prewencyjnego lub izolacji w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym).

Ideą końcową pracy, ponad omówienie regulacji prawnych dedykowanych skazanym za przestępstwa z rozdziału XXV Kodeksu karnego ze szczególnym uwzględnieniem skazanych za przestępstwo z art. 197 – 203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, jest zestawienie założeń teoretycznych modelu wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym z aspektami praktycznymi jej wykonywania i osiąganym rezultatem w tej materii. Praca poddaje analizie ogólne wskaźniki wykonywania kary pozbawienia wolności wobec tytułowej grupy skazanych, ujmując je w zestawieniu statystycznym.

Plan pracy i intencja jej sporządzenia, pozwoliła na poczynienie ustaleń w obszarze powrotności do przestępstwa skazanych za przestępstwa określone w art. 197 – 203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. Ustalenia w tym zakresie posłużyły jako miernik skuteczności wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wobec tej grupy skazanych.

Ponadto, analizie poddano dane demograficzne i psychospołeczne celem stworzenia zarysu profilu skazanego za tytułowe przestępstwa. W ramach tego problemu badawczego podjęto próby wyodrębnienia najczęściej występujących czynników społeczno – demograficznych determinujących przestępcze zachowania w sferze seksualnej, zmierzając do ustalenia czy sprawcy ci stanowią heterogeniczną grupę.

Niniejsza praca została ujęta w 5 rozdziałach: pierwsze cztery stanowią część teoretyczną, która jest wspierana częścią badawczą.

Rozdział I. pracy rozpoczyna się od wyjaśnienia, co kryje się pod sformułowaniem „zaburzenia preferencji seksualnych”, w tym kryteria leżące u podstaw diagnozowania tych zaburzeń, według dwóch podstawowych klasyfikacji: klasyfikacji ICD-10 (z uwzględnieniem zmian wobec wdrażanej jedenastej rewizji) oraz klasyfikacji DSM-5 (klasyfikacji Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego), jak również ich rodzaje. Nie pominięto także etiologii ich występowania oraz stosowanych obecnie form leczenia, ze zwięzłym zarysem rozwiązań z przeszłości i ich ewolucji na przestrzeni lat. Rozdział ten obejmuje nadto prezentację zagadnień dotyczących narzędzi szacowania ryzyka powrotności do przestępstwa, ze szczególnym uwzględnieniem narzędzi i metod pomiaru ryzyka powrotu do przestępstwa skazanych za czyny przeciwko wolności seksualnej.

W rozdziale II. omówione zostały tytułowe przestępstwa, ich umiejscowienie w ustawie karnej, przedmiot ochrony, problemy związane z ich definiowaniem, a także kwestie związane z ustaniem karalności i zatarciem skazania za tego typu czyny. Ponadto, w oparciu o dane statystyczne pochodzące z Bazy statystycznej Wydziału Statystycznej Informacji Zarządczej Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich Ministerstwa Sprawiedliwości oraz o dane ze statystyk rocznych i kwartalnych Centralnego Zarządu Służby Więziennej zaprezentowano epidemiologię przestępczości seksualnej w Polsce.

W rozdziale III. omówiono zasady wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wobec omawianej grupy skazanych. Rozdział ten poświęcony jest zagadnieniom dotyczącym odrębności postępowania z tymi sprawcami, z uwzględnieniem historycznego rysu kształtowania się zmian w tej przestrzeni prawnej. Dodatkowo omówiono cele wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, kryteria kierowania skazanych do systemu terapeutycznego, organy dokonujące klasyfikacji skazanych, indywidualizacji stosowanych oddziaływań, jak również budzącej wiele kontrowersji instytucji tzw. „dobrowolnego przymusu terapeutycznego” z uwzględnieniem najnowszych zmian ustawowych, będących pokłosiem Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2021 r. sygn. akt SK 9/18 (Dz. U. poz. 472).

W rozdziale IV. poddano analizie środki postpenalne stosowane wobec tytułowej grupy skazanych, jak również rozwiązania wynikające z Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (w tym uregulowania dotyczące Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym) oraz Ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. W ramach tego rozdziału omówiona została instytucja warunkowego zwalniania skazanych z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, z uwzględnieniem odmienności regulacji prawnych w odniesieniu do sprawców przestępstw z art. 197 – 203 Kodeksu karnego popełnionych w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

Rozdział V. pracy został w całości poświęcony doniesieniom z autorskich badań empirycznych przeprowadzonych w trzech jednostkach penitencjarnych: w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu – w Oddziale Zewnętrznym w Oleśnicy, w Zakładzie Karnym nr 1 w Łodzi – w Oddziale Zewnętrznym w Łodzi oraz w Zakładzie Karnym w Rawiczu.

Badania objęły skazanych, którzy odbywali karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego w systemie terapeutycznym w latach 2006 – 2016 (włącznie). Badania przeprowadzone zostały w okresie styczeń – luty 2023 r. Zmierzają one po pierwsze do sprofilowania skazanego za przestępstwa z art. 197 – 203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, a po drugie do ustalenia zakresu wykorzystywania i skuteczności instrumentów prawnych na etapie orzeczniczym, w toku wykonywania kary pozbawienia wolności, a także postpenalnie. W ramach tego rozdziału omówiono także program terapeutyczny realizowany w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu, w Oddziale Zewnętrznym w Oleśnicy oraz założenia programu indywidualnego.

Chęć i krew - do kresu